

METODOLOŠKO POJASNILO

TURISTIČNA POTOVANJA DOMAČEGA PREBIVALSTVA

To metodološko pojasnilo se nanaša na objavljanje podatkov:

- Turistična potovanja domačega prebivalstva, Slovenija, četrtno (Prva objava)
- Turistična potovanja domačega prebivalstva, Slovenija, letno (Prva objava)

Vsebina:

1. NAMEN
2. PRAVNA PODLAGA
3. ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI
4. IZBOR ENOT OPAZOVANJA
5. ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV
6. DEFINICIJE
7. POJASNILA
8. OBJAVLJANJE PODATKOV
9. REVIDIRANJE PODATKOV
10. DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Pripravil: Luka Černuta

Zadnjič osveženo: 29. 7. 2019

1. NAMEN

Namen objave podatkov je prikazati značilnosti turističnih (poslovnih in zasebnih) potovanj prebivalcev Slovenije: zakaj, kdaj, kam, za koliko časa, kako nekateri ljudje potujejo in koliko denarja porabijo za ta namen in zakaj se nekateri nikoli ne odpravijo na zasebno potovanje.

Ključne statistike so:

- število prebivalcev, ki so se/se niso odpravili na turistično potovanje,
- število turističnih potovanj,
- število prenočitev,
- povprečno število prenočitev,
- povprečni izdatki na turista na prenočitev,
- število prebivalcev, ki so se/se niso odpravili na enodnevni izlet v tujino,
- število enodnevnih izletov v tujino,
- povprečni izdatki na osebo na enodnevnem izletu v tujino.

2. PРАВNA PODLAGA

- [Letni program statističnih raziskovanj \(LPSR\)](#):
- [Zakon o državni statistiki](#) (Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01)
- [Uredba \(EU\) št. 692/2011 Evropskega parlamenta in Sveta](#).

Podatki so mednarodno primerljivi in prispevajo k evropski statistiki.

3. ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI

Enote, ki jih opisujejo objavljeni podatki, so:

- prebivalec Slovenije, ki se je udeležil vsaj enega turističnega potovanja (1)
- prebivalec Slovenije, ki se ni udeležil nobenega zasebnega potovanja (2)
- turistično potovanje (3)
- enodnevni izlet (4)

Število prebivalcev Slovenije, ki so se udeležili turističnih potovanj (1), je prikazano po spolu, starosti, izobrazbi, zaposlitvenem statusu udeležencev, po velikosti njihovega gospodinjstva, po mesečnem neto dohodku na člana gospodinjstva, po stopnji urbanizacije in po številu potovanj, ki so se jih udeležili.

Število prebivalcev Slovenije, ki se niso udeležili zasebnih potovanj (2), je prikazano po najpomembnejšem razlogu za neodhod (po spolu, starosti, izobrazbi, zaposlitvenem statusu teh oseb, po velikosti gospodinjstva, po mesečnem neto dohodku na člana gospodinjstva in po stopnji urbanizacije).

Število turističnih potovanj (3) je prikazano po značilnostih potovanj: po destinaciji potovanja (Slovenija/tujina) in po spolu turistov. Zasebna potovanja so prikazana tudi po starosti turistov, po prevoznem sredstvu, nastanitvenem objektu, državi potovanja in glavnem razlogu za potovanje.

Število enodnevnih izletov (4) je prikazano po vrsti izleta in po državi izleta.

4. IZBOR ENOT OPAZOVANJA

Gre za vzorčno raziskovanje. Opazovane enote so izbrane osebe, ki sestavljajo vzorec. Izberemo jih iz Centralnega registra prebivalstva (CRP). Podatke pridobimo z anketiranjem po telefonu; za ta namen imena in naslove vzorčnih oseb povežemo s telefonskim imenikom.

Vzorec je stratificiran sistematičen. Stratumi so opredeljeni s statistično regijo (12 regij) in s tipom naselja znotraj statističnih regij (6 tipov). V vsakem stratumu se vzorči neodvisno. Število oseb v posameznem stratumu je sorazmerno glede na delež oseb, starih 15 ali več let, ki živijo v območju posamezne statistične regije, in glede na tip naselja. Njihovo število se rahlo spreminja glede na stopnjo anketiranja v stratumu v prejšnjih letih.

V prvem, drugem in tretjem četrtletju je v telefonskem vzorcu približno 3000 oseb, v četrtem četrtletju pa 6000.

5. ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Podatke o turističnih potovanjih domačega prebivalstva pridobimo v raziskovanju »Turistična potovanja domačega prebivalstva« (TU-ČAP). Izvaja se četrtletno, in sicer vsake tri mesece: januarja, aprila, julija in oktobra. Referenčno obdobje je četrtletje pred mesecem anketiranja.

Pred začetkom anketiranja pošljemo izbranim osebam po pošti obvestilno pismo in priložnostno zgibanko. V pismu jih obvestimo, da jih bo v kratkem poklical anketar statističnega urada, v zgibanki pa jih seznanimo z vsebino ankete.

Podatke zbiramo s telefonsko, računalniško podprto anketo (CATI). Na vprašanja odgovarja izbrani posameznik. Če je ta odsoten, lahko namesto njega odgovarja drug član gospodinjstva, vendar v njegovem imenu (v imenu izbrane osebe). Vsa vprašanja (vprašalnik »Anketa o turističnih potovanjih domačega prebivalstva« – TU-ČAP) se nanašajo samo na izbrano osebo, le vprašanja o porabi sredstev na zasebnih potovanjih se lahko nanašajo na vse udeležence potovanja.

6. DEFINICIJE

Turizem je splet dejavnosti oseb, ki odpotujejo iz svojega običajnega okolja, vendar največ za eno leto (365 dni) brez prekinitve, zaradi preživljanja prostega časa (dopust, počitnice, potovanja), zaradi poslovnih razlogov ali iz drugih razlogov; izjema je potovanje zaradi zaposlitve pri subjektu, ki je rezident obiskanega kraja (to se ne šteje). Turizem vključuje tako potovanja s prenočitvijo kot enodnevne izlete (brez prenočitve). Po dogovoru se ne upoštevajo nekateri neprostovoljni nameni potovanj, npr. bivanje v bolnišnici ali podobni medicinski ustanovi, ki zagotavlja klinično/medicinsko zdravljenje, ki ga določi zdravnik, bivanje v zaporih ipd.

To je osnovna definicija, ki jo je sprejela Svetovna turistična organizacija (WTO) in s tem tudi naša država, ki je članica te organizacije. Definicijo so prevzele tudi članice Evropske unije in je navedena v zakonskih aktih, ki zadevajo statistiko turizma.

Turist je oseba, ki potuje v kraj, ki ni del njenega običajnega okolja, in sicer zaradi preživljanja prostega časa (dopusti, počitnice, potovanja), poslovnih ali drugih razlogov, vendar ti v kraju, ki je cilj potovanja, niso pridobitnega značaja (turist ne prejme plačila, nagrade), in tam vsaj enkrat prenoči, vendar zaporedno največ 365-krat.

Običajno okolje osebe je neposredna okolica njenega doma in kraja dela ali študija ali drugih krajev, ki jih oseba stalno obiskuje. Oseba ima lahko samo eno "običajno" okolje, zato razna počitniška in podobna bivališča niso del običajnega okolja, in zato se tudi večdnevni odhodi tja, zlasti ob koncih tedna, obravnavajo kot turistična potovanja. Le izjemoma, če so ti odhodi redni (vsak konec tedna v opazovanem obdobju), se običajno okolje lahko razširi tudi na počitniško bivališče, vendar potem teh odhodov ne uvršča med turistična potovanja.

V okviru raziskovanja Turistična potovanja domačega prebivalstva sprašujemo anketirance tudi o rednih, vsakotedenskih odhodih v isti kraj. Ta potovanja upoštevamo v prikazu skupnega števila potovanj, vendar le, če anketiranec v referenčnem obdobju ni odšel v ta kraj več kot 10-krat, torej ne vsak konec tedna.

Turistična potovanja so vsi odhodi od doma z najmanj eno prenočitvijo in z največ 365 zaporednimi prenočitvami, in to iz prej navedenih razlogov. Vsako potovanje zajema pot in bivanje. Lahko ima več postankov, a glavni cilj je samo eden. Tudi glavni razlog je lahko samo eden, in to je tisti, brez katerega tega potovanja ne bi bilo.

Glede na glavni razlog, ki je spodbudil odločitev za potovanje, delimo turistična potovanja na:

- poslovna potovanja
- zasebna potovanja.

Poslovna potovanja so tista, katerih glavni razlog za odhod na potovanje je poklicne ali študijske narave, npr. kongresi, seminarji, poslovna srečanja, poklicna športna udeležba ipd.

Zasebna potovanja so tista, katerih glavni razlogi za odhod na potovanje so:

- preživljanje prostega časa (počitnice, dopust, potovanje)
- obisk sorodnikov in prijateljev (pogrebi, poroke in drugi tovrstni razlogi) in
- drugi razlogi (neznani).

Anketirancem, udeležencem zasebnih potovanj, katerih glavni namen je bilo preživljanje prostega časa, so bile pri navedbi aktivnosti med potovanjem ponujeni naslednji odgovori:

- sprostitev, počitek, zabava;
- rekreativne dejavnosti;
- ogled naravnih in kulturnih znamenitosti,;
- ogled kulturnih, zabavnih in športnih prireditev;
- sodelovanje na kulturnih, zabavnih in športnih prireditvah (neprofesionalno);
- nakupovanje;
- izobraževanje;
- skrb za zdravje, bivanje v zdravilišču;
- romanje in religiozne dejavnosti;
- drugo.

Potovanja, ki se **ne uvrščajo** med turistična potovanja:

- tedenske migracije ali odhodi na delo ali šolanje;
- sezonsko delo;
- bivanja v bolnišnicah;
- odhodi v zapor;
- begunstvo in iskanje azila;
- enodnevni izleti brez prenočitve.

Enodnevni izlet je odhod rezidenta iz običajnega okolja (kraja običajnega prebivališča) v drugo okolje zaradi preživljanja prostega časa, poslovnih ali drugih razlogov, vendar brez prenočevanja.

Referenčno obdobje je četrtoletje pred mesecem anketiranja; to pomeni, da se je potovanje moralo končati v tem obdobju, začelo pa se je lahko največ eno leto pred tem.

1. četrtoletje: datum vrnitve s potovanja: od 1. 1. do 31. 3.
2. četrtoletje: datum vrnitve s potovanja: od 1. 4. do 30. 6.
3. četrtoletje: datum vrnitve s potovanja: od 1. 7. do 30. 9.
4. četrtoletje: datum vrnitve s potovanja: od 1. 10. do 31. 12.

Trajanje potovanja se meri v številu prenočitev. Po številu prenočitev se potovanja delijo na krajša in daljša. Krajša potovanja so potovanja, med katerimi je turist prenočil najmanj enkrat in največ trikrat, daljša pa tista, med katerimi je turist prenočil najmanj štirikrat.

Povprečni izdatki (oz. povprečna poraba) na turističnih potovanjih zajemajo potne stroške, nastanitvene stroške, stroške za hrano, pijačo, vstopnine ipd.

Mesečni neto dohodek na člana gospodinjstva se izračuna iz skupnega mesečnega neto dohodka gospodinjstva: plač, pokojnin, dohodkov iz dejavnosti, lastnine, kmetijstva, nadomestil za brezposelnost, štipendij, otroških dodatkov ipd.

Letni podatki, ki se nanašajo na osebe in njihovo udeleženo na turističnih potovanjih, so se do leta 2011 (vključno) nanašali na vsa poslovna potovanja in le na daljša zasebna potovanja, medtem ko so podatki, ki so se nanašali na turistična potovanja, zajemali vsa zasebna in vsa poslovna potovanja. Od leta 2012 naprej pa se oboji podatki (o udeležnosti in o potovanjih) nanašajo na vsa poslovna in na vsa zasebna potovanja.

7. POJASNILA

7.1 OBDELAVA PODATKOV

UTEŽEVANJE

Z uteževanjem želimo doseči reprezentativnost vzorca, tako da so uteženi podatki čim boljše ocena opazovane populacije v določeni časovni točki.

Postopek uteževanja je bil določen glede na vzorčni načrt, neodgovor enote ter glede na razpoložljive pomožne populacijske spremenljivke, ki smo jih uporabili za kalibracijo (spolno-starostna struktura, statistične regije, tipi naselja, izobrazba, status aktivnosti in velikost gospodinjstva (spremenljivka »velikost gospodinjstva« je prevzeta iz raziskovanja »Aktivno in neaktivno prebivalstvo«)).

Končna utež enote je tako produkt uteži zaradi verjetnosti izbora enot, uteži zaradi neodgovora ter kalibracijskega faktorja.

STATISTIČNO UREJANJE PODATKOV

Podatke statistično uredimo s kombinacijo individualnih (ročnih) popravkov in postopkov vstavljanja podatkov. Pri vstavljanju podatkov uporabimo metodo logičnega vstavljanja, metodo povprečne vrednosti in metodo notranjega darovalca.

Več o statističnem urejanju podatkov lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Statistično urejanje podatkov](#).

7.2 NATANČNOST

V statističnih raziskovanjih prihaja do različnih vrst napak, ki vplivajo na točnost statistične ocene (npr. do vzorčnih napak, napak zaradi neodgovora, do merskih napak). Napake, ki jih lahko pripišemo slučajnim vplivom, določajo natančnost statistične ocene. Uporabnike statističnih podatkov opozorimo na manjšo natančnost ocene tako, da takšno oceno opremimo s posebno opozorilno oznako ali pa take ocene sploh ne objavimo.

1. V tabelah, kjer so ocenjene populacijske vsote (zveznih) spremenljiv ali ocenjena razmerja populacijskih vsot (zveznih) spremenljivk, so omejitve pri objavi določene glede na relativno standardno napako oziroma koeficient variacije (CV). V teh primerih velja:

Če je koeficient variacije (CV) ocene

- 10 % ali manj ($CV \leq 10\%$), je ocena dovolj natančna, zato je objavljena brez omejitve;
- od 10 % do vključno 30 % ($10\% < CV \leq 30\%$), je ocena manj natančna, zato se označi s črko M;
- večji od 30 % ($CV > 30\%$), je ocena premalo natančna za objavo, zato je nadomeščena s črko N.

2. V tabelah, kjer so ocene števila enot z določeno lastnostjo izraženi z vrednostmi med 0 in 1, so omejitve pri objavi določene glede na standardne napake (SE) ocen deležev. V teh primerih velja:

Če je standardna napaka (SE) ocene deleža

- 0,05 ali manj ($SE \leq 0,05$), je ocena dovolj natančna, zato je objavljena brez omejitve;
- od 0,05 do vključno 0,15 ($0,05 < SE \leq 0,15$), je ocena manj natančna, zato se označi s črko M;
- večja od 0,15 ($SE > 0,15$), je ocena za objavo premalo natančna, zato je nadomeščena s črko N.

Več o natančnosti statističnih ocen lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Natančnost statističnih ocen](#).

7.3 DRUGA POJASNILA

Uporabnik ocen (podatkov) iz ankete naj bi pri uporabi podatkov upošteval, da so ocene, objavljene brez omejitev, dovolj zanesljive, tiste s črko M pa manj in jih je zato treba uporabljati previdno.

Seštevki se zaradi zaokroževanja včasih ne ujemajo.

8. OBJAVLJANJE PODATKOV

Podatke objavljamo:

Četrtno:

- Podatkovna baza SiStat: Ekonomsko področje – Turizem – Turistična potovanja domačega prebivalstva:

[Udeležnost prebivalcev na turističnih potovanjih, četrtno](#)

[Razlogi prebivalcev za neodhod na zasebno potovanje, četrtno](#)

[Turistična potovanja po značilnostih potovanj, četrtno](#)

[Enodnevni izleti, četrtno](#)

Podatke objavljamo v obliki absolutnih vrednosti, strukturnih deležev in povprečij. Prikazujejo se vedno samo na ravni države.

- Prva objava (Turizem, Potovanja prebivalcev Slovenije): »Turistična potovanja domačega prebivalstva, Slovenija, četrtno«.

Letno:

- Podatkovna baza SiStat: Ekonomsko področje – Turizem – Turistična potovanja domačega prebivalstva:

[Udeležnost prebivalcev na turističnih potovanjih, letno](#)

[Razlogi prebivalcev za neodhod na zasebno potovanje, letno](#)

[Turistična potovanja po značilnostih potovanj, letno](#)

[Enodnevni izleti, letno](#)

Podatke objavljamo v obliki absolutnih vrednosti, strukturnih deležev in povprečij. Večina podatkov se prikazuje samo na ravni države, določeni podatki o zasebnih potovanjih pa so tudi na ravni statističnih regij in (izbranih) občin.

- Prva objava (Turizem, Potovanja prebivalcev Slovenije): »Turistična potovanja domačega prebivalstva, Slovenija, letno«.
- Statøpis.
- Eurostat.
- Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD).
- Svetovna turistična organizacija (UNWTO).

9. REVIDIRANJE PODATKOV

9.1 OBJAVLJANJE ZAČASNIH IN KONČNIH PODATKOV

Objavljamo le končne podatke.

9.2 PRELOMI V ČASOVNI VRSTI

V časovni vrsti ni prišlo do prelomov, zato so vse časovne točke primerljive.

10. DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

- Vprašalnik
  - Anketa o turističnih potovanjih domačega prebivalstva (TU-ČAP),
- Standardno poročilo o kakovosti za raziskovanje
  - Turistična potovanja domačega prebivalstva (TU-ČAP),
- Letno poročilo o kakovosti za raziskovanje
  - Turistična potovanja domačega prebivalstva (TU-ČAP),

področje: Turizem, podpodročje: Potovanja prebivalcev Slovenije

<http://www.stat.si/statweb/Methods/QuestionnairesMethodologicalExplanationsQualityReports>